

Mire való a repertórium?

Négy, nagyjából azonos időben – 1988-ban és 1989-ben – megjelent folyóirat-repertórium forgatása közben vetődött fel bennem a címben feltett kérdés. Az Akadémiai Kiadó gondozásában, *Dippold Péter* szerkesztésében, 1988-ban jelent meg a *Történelmi Szemle* 25 évfolyamának tartalmát feltáró, címadatai között a repertórium műfajmegjelölést alkalmazó kiadvány. Ugyanebben az évben – bár impresszuma 1987-es dátumot tüntet fel – adta közre a Nyíregyházi Megyei Könyvtár az *Orosz Szilárd* által szerkesztett *Szabolcs-Szatmári Szemle* repertóriumát, 1989-ben pedig a *Szabolcs-Szatmár Megyei Könyvtári Híradó* 1974 és 1988 között megjelent számait feltáró tájékoztatási segédeszközét. Szintén 1989-ben jelent meg a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár kiadványa, az *Adalékok Zemplén vármegye történetéhez* című, magát bibliográfiának nevező sajtórepertórium, amelynek leíró részét *Högye István*, adattár részét pedig *B. Balsai Jolán* állította össze. A tanulmányt hozzá *Csorba Csaba* írta.

Mind a négy kiadványra jellemző, hogy összeállítói gondos munkára törekedve, ezért rengeteg időt és energiát befektetve, hasznos segédeszközt kívántak adni a folyóirat használatához. Valamennyiük közös jellemzője viszont az is, hogy nem tudták összeegyeztetni a feltárt folyóirat által képviselt szaktudomány és a repertóriumszerkesztés tájékoztatótudományi szakmai követelményeit.

Négy repertórium, négy eltérő megoldás, ami önmagában még nem lenne baj, ha az elérendő célt szolgáló eszközök születtek volna. Mi tehát a cél, vagyis mire való a repertórium?

Az a bizonyos állatorvosi ló, avagy hogyan ne szerkesszünk repertóriumot. Előzőkoldalainak esztétikai megjelenését tekintve igazán szép kiadványt adott közre a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár, *Adalékok Zemplén vármegye történetéhez* főcímmel. A kivitelezésében a levéltári sokszorosító műhely kitűnő

technikai felszereltségét dicsérő, A/5-ös ívméretű kis kötet egyéb címadatai között a „bibliográfia, dokumentumok, adattár” műfaji megnevezést közli, ami viszont, áttekintve a kötet tartalmát, a szakterminológia ismeretének teljes hiányára vall, és megcsúfolása mindannak az egyetemi szintű stúdiumnak, amit tájékoztatótudománynak neveznek.

A múlt század végén, 1895 októberében indult útjára Sátoraljaújhelyen az *Adalékok Zemplén vármegye történetéhez* című havi folyóirat, a megyei alispán és a megyei főlevéltáros kezdeményezésére, azzal a céllal, hogy előkészítendő a vármegye történetének megírását, összegyűjtik a szétszórtan heverő forrásanyagot. A magánkezdeményezésre indult lap alapítójának halálával, 1928-ban szűnt meg, de indításakor kitűzött célján fennállásának egész időszakán keresztül nem változtatott.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár kiadványának vélhető célja ennek a folyóiratnak repertorizálása volt. A cél azért csak *vélhető*, mert a kiadványban nincs sem előszó, sem bevezető, ami a munka céljáról vagy használatának módjáról tájékoztatna. Tanulmányt olvashatunk benne *Zemplén történetének kutatása és az Adalékok* címmel, *Csorba Csaba* tollából. Ennek utolsó mondata sejteti a célt: „Reméljük, ezzel is hozzájárultunk Zemplén története kutatásának segítéséhez.”

Megvan tehát a cél – a vármegyétörténeti kutatás segítése –, nézzük a cél valóra váltásának eszközét. Hogy mondanivalónk egyértelmű legyen, szükségesnek látszik az alapfogalmak, a terminológia tisztázása.

A kutató, akinek feladata Zemplén vármegye történetének megírása, munkájának megkezdése előtt arról fog tájékozódni, milyen forráskiadványok, forrásközlések és tanulmányok jelentek már meg kutatni kívánt témájáról. Mivel a kutatandó téma a megye története vagy a megyétörténet egy szűkebb szelete, a kérdésre a választ csak olyan *bibliográfia* adhatja meg, amelynek gyűjtőköre Zemplén vár-

megye történetének bárhol, bármilyen formában és műfajban megjelent irodalma. Tehát egy olyan bibliográfia, amelyben könyvek és folyóiratcikkek egyaránt szerepelnek. Ha ilyen bibliográfia nem készült – mint ahogyan azt *Csorba Csaba* is írja tanulmányában –, a kutatónak a folyóiratrepertóriumok összességéből, egyéb történeti bibliográfiákból, könyvtárak állományából magának kell összeállítania a témájáról megjelent művek jegyzékét. (Szándékosan nem használom itt a bibliográfia szót.) Ha a kutató bibliográfiából tájékozódik, abban szükségszerűen benne van mindaz, ami a repertóriumok összességében egy témáról megtalálható.

A *bibliográfia* műfajának tehát az a célja, hogy valamely téma irodalmát gyűjtse össze, a *repertórium*nak pedig az, hogy egy adott folyóirat cikkeinek bibliográfiai leírása révén magának a lapnak a kutatásához nyújtson segítséget. Nem is vállalhat többet a repertórium, mert egy téma irodalmából csak azt adhatja, ami a repertorizált folyóiratban megjelent. A megyetörténet kutatója, ha témájához csak repertóriumokat akarna felhasználni, akkor valamennyi, bárhol megjelent lap repertóriumát át kellene néznie, és akkor a könyvekről még nem is tájékozódott, nem is beszélve arról, hogy nem készült el valamennyi megjelent lap repertórium. És folytathatnánk azzal, hogy a repertórium – tekintve, hogy a folyóirat életének egy nagyobb időszakát fogja át – mindig retrospektív műfaj, tehát a kurrens anyag nem lehet benne. A levéltár kiadványának műfaja – tekintve, hogy nem egy *téma*, hanem egy *folyóirat* cikkeit gyűjti egybe – akkor sem *bibliográfia*, ha a folyóirat anyagát tematikusan rendezzi, hanem *repertórium*. A kitűzött nemes célhoz – „Zemplén ... kutatásának segítéséhez” – tehát még egy példásan szerkesztett repertórium is sovány segítség, a cél bibliográfia összeállítását kívánja.

De nézzünk egy másik kutatási szempontot, a sajtótörténet kutatását. E szempont érvényesítésének segédeszközöként alakultak ki hosszú műfaji kísérletezések után (1974-es debreceni tanácskozás) a szerkesztés elvei, amelyek érvényesítésével a repertórium választhat adhat mindazokra a kérdésekre, amelyek egy folyóirat történetének megírása során felvetődnek. Elsődleges feladata tehát magáról a folyóiratról szóló információ. Másik feladata, a cikkek témáinak feltárása is e célt szolgálja. E két feladat teljesítésére más-más eszközök állnak a repertóriumszerkesztő rendelkezésé-

re. Az alábbiakban ezeket az eszközöket vesszük sorra.

A könyvészeti adatok. A feltárt periodikum könyvészeti adatai középezik a lapról szóló információk egyik csoportját. Mielőtt a kutató valamely folyóirat történetét tartalmi szempontból kezdené vizsgálni, áttekinti a lap megjelenésének időszakosságát, a szünetelés, újraindulás időszakait, a szerkesztők, kiadók, nyomdák változásait, és az azonosításhoz elkerülhetetlen cím- és alcímváltozásokat, illetve az évfolyamszámzásban esetlegesen előforduló következetlenségeket. E kutatási cél szolgálatában áll a sajtótermék bibliográfiai adatainak leírása, aminek világméretekben alkalmazott szabályai 1983 óta Magyarországon is érvényesek. A repertóriumnak tehát – azon túl, hogy bevezető és esetleg előszót tartalmaz – a feltárandó periodikum könyvészeti adatainak leírását is tartalmaznia kell. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár kiadványa nagyvonalúan kezeli a műfaj e fontos alapkövetelményét, mintegy sokadik szempontként, túl a repertórium fő részén és a repertóriumot kiegészítő tanulmányon, adattár címen, *B. Balsai Jolán* összeállításában – aki egyúttal a kötet technikai szerkesztője és a sokszorosító műhely felelős vezetője is – pusztán az évfolyamok sorszámának felsorolását közli, a hozzá tartozó év- és oldalszám megjelölésével. Ez a folyóiratról mint kiadványról a minimálisnál is kevesebb, sőt helyenként megtevesztő információ. A 23. évfolyam mellett olvashatjuk például az „1917–25.” időszakjelölést, de ebből még csak nem is sejtjük, hogy a lap 1917 szeptembere és 1925 júliusa között szünetelt, hiszen számtalan oka lehet annak, hogy az adattár összeállítója által összefoglaló évjelöléssel leírt évek miért kapták ugyanazt az évfolyamjelölést.

Ugyancsak az adattárban látjuk a folyóiratban publikáló személyeknek – valószínűleg igen sok munkával összeállított, de semmilyen információt nem adó – névsort. A nevek felsorolása után semmilyen hivatkozás nincs arra vonatkozóan, hogy a 26 évfolyam 8195 oldala közül melyiken található a szerző írása, vagy a repertóriumba felvett 1853 tétel melyike van kapcsolatban a névvel. A fejezet a „Szerzők (betűrendben)” címet viseli. Ez utóbbi, zárójelbe tett megjegyzés teljesen felesleges, mert első ránézésre is látható, hogy a nevek betűrendben követik egymást. A megengedhetőnél tágabban értelmezi viszont a szerző fogalmát, mert nem tesz különbséget sem tipográfiailag,

sem másként a sokrétű szerzői funkciók között.

Nem ad több információt, csupán az előző összeállítás egy részét ismétli a legtöbbet publikáló szerzők nevének felsorolása, pusztán az évkör megadásával. Ugyanezeknek a szerzőknek nevét harmadszor is megismétli, de itt a felsorolás Életrajzi lexikon címet visel. Ez az összeállítás nem más, mint a személy születési és halálozási dátumának (helyenként ez is elmarad), foglalkozásának és az adatforrás betűszóvá rövidített címének felvétele.

Az előfizetők számára is készült kimutatás 1896-tól 1907-ig és 1910-ből, de ez a folyóiratban megjelent hasonló célú közlés kimásolása, aminek egyébként a repertórium részéből is ki kell derülnie, tehát semmivel sem ad többet annál.

A szerkezet. A lapról szóló információk másik csoportja a bibliográfiai rész tételeinek, a repertóriumtételeknek egymást követő sorrendje, azaz a bibliográfiai rész szerkezete. (Csupán az egyértelműség kedvéért: a „bibliográfiai rész” és a „bibliográfia” két különböző fogalom!)

A sajtótörténet-írás lényeges szempontja a lap szellemiségének feltárása. Olyan, történelmi forrásokat közlő lap esetén is lényeges a kutatási szempont, mint az Adalékok, hiszen az, hogy mely korból és milyen témájú forrásokat közölt a folyóirat, nem volt független a forrásközlés időpontjától. Jellemző a történelmi

gondolkodásra, de jellemző az adott időpontban publikáló szerző érdeklődési körére is. Nem közömbösek a közlések során kialakuló viták, e vitáknak engedett időbeli tér, a hozzászólók és levelezők személye, illetve a szerkesztőkhöz írott levelek témája sem. Mindez jellemző arra a korra, azokra az évekre, amelyekben a folyóirat megjelent. A szerkesztőknek, szerzőknek, levelezőknek a lapban tükröződő gondolatvilágát, ami a folyóirat szellemiségét adja, és amit a kutató keres, a keresőkérdésre választ találni hivatott tájékoztatási segédeszköz – a repertórium – feladatát úgy tudja maradéktalanul teljesíteni, ha tételeit a cikkek megjelenésének sorrendjében rendezzi, az összetartozó – mert például folytatásokban közölt – cikkeket, vitákat utalásokkal látja el.

A levéltár kiadványának bibliográfiai része a kutatási célok eléréséhez szükséges tájékoztatóműfaji ismeretek teljes hiányáról tanúskodik. A bibliográfiai részt összeállító *Högye István* inkább formai, mint tartalmi fejezetekbe rendezte a folyóirat cikkanyagának leírásait. Fejezetcímekben kifejezett témái: Kiadói, szerkesztőségi ügyek; Vármegyei levéltár; Régészet; Természeti földrajz; A vármegye története; Településtörténet; Családtörténet; Nyelvészet; Irodalomtörténet; Szépirodalom; Népköltészet, néprajz; Szemle; Képek jegyzéke.

Egy mutató nélkül közreadott repertóriumban az anyagnak ez a rendezése nem igazít el igazán a témában és nem mutat meg semmit a lapszerkesztés koncepciójából, mert egy alapvetően vármegyetörténeti források összegyűjtésére vállalkozó, tanulmányokat és forrásokat egyaránt közlő lap feltárásánál – még ha a cél a tematikus rendezés is – nem lehet téma a „Vármegye története”, hiszen az egész folyóirat erről szól. A népköltészet, az irodalomtörténet, a szépirodalom vajon nem e táj történetének művelődéstörténeti vonatkozásai közé tartozik? A vármegyében élő és birtokos családok története vajon nem azonos a nemesi vármegye történetével?

Helyenként szemmel látható nehézséget okozott egy-egy tétel besorolása valamely fejezetbe. A tartalmi feltárás közismert követelménye, hogy pusztán cím alapján nem ajánlatos tartalmat feltárni, mert az félrevezető lehet. (Különösen az az Adalékok című folyóirat esetén, amelyik oly gyakran és szívesen jelentetett meg közleményeket cím nélkül vagy irodalmi címmel.)

Nem ártott volna tisztázni a természeti föld-

rajz és a történeti földrajz fogalomkörének hasonlóságait, illetve eltéréseit, és akkor talán nem lett volna rendkívül hiányos a Természeti földrajz fejezet. (Visszakereshetetlen például a folyóiratban *Zemplén vármegye történelmi földrajza* főcím alatt – és ezért a repertórium Természeti földrajz fejezetéből kihagyott –, 14 folytatásban közzétett vízrajzi és geológiai áttekintés. A 94 részes cikksorozat többi közleménye birtok-, illetve településtörténeti vázlat, fűszerezve műemléki leírásokkal. Ezek közül egyedül a Településtörténet fejezetbe felvett részletek kereshetők vissza, a többi nem. Például a sorozat 69–70., illetve 72–73. sorszámúval megjelent, a valóságban 79–80., illetve 83–84. darabja a Bocskay-család birtoktörténete, ami a repertóriumban sem a Település-, sem a Családtörténet fejezetben nem található, mutató pedig nincs.) Vagy mit keres a megyetörténet fejezetben a tóketerebesi *Szőlényi Józsefről* írott megemlékezés? Vagy miért megyetörténet *Kossuthnak Éva András*hoz írott levele az örökváltságról? Annotáció egyértelművé tehetné volna e tételek fejezetbe sorolását.

A Régészet korszakonkénti alfejezetekre oszlik, a Vármegyétörténet alfejezetben gyűjti össze a tiszti címtárakat, egy másik alfejezetben a több korszakot átfogó adatközléseket, majd a nagyobb történelmi korszakok egy-egy alfejezet témái lesznek, amelyeken belül külön-külön csoportokat alkotnak a forrásközlések, adalékok és a tanulmányok. Ezenkívül még a Település- és a Családtörténet, valamint a Nyelvészet oszlik két-két alfejezetre. Az alfejezeteken belül, azok jellegétől függően, megjelenési, illetve tartalmi időrend, valamint szerzői betűrend a tételrendezés szempontja. Vannak azonban egyes fejezetek, mint például a Vármegyei Levéltár, a Vármegyétörténeten belül az első két alfejezet vagy a Szemle, ahol a tételek rendezési szempontja megállapíthatatlan.

A Vármegyétörténet fentiekben ismertetett fejezetbeosztása csak egy általános történeti *bibliográfia* esetében segítheti a kutatást, hiszen ahhoz fordul a kutató olyan kérdéssel, hogy például milyen forrásközlések jelentek meg a Rákóczi-szabadságharcról. Ugyanerről a témáról ez a repertórium természetesen csak azt mutathatja meg, hogy a feltárt folyóirat mit közölt.

A levéltár kiadványa tehát szerkesztésénél fogva sem teljesíti alapvető feladatát, vagyis

nem mutatja be egy-egy évfolyam jellegét, a tartalom jellegzetes változásait.

A repertóriumtételek adatai mint a közlemények azonosításának biztosítékai. Egy megjelent közleménnyel vagy forrásközléssel kapcsolatban rendkívül fontos, hogy azt – ha van szerzőjével, illetve címével azonosítani lehessen.

A repertórium összeállítója megengedhetetlenül tágan értelmezi a szerzőség fogalmát. Szerzőnek, azaz több fejezetben rendezési szempontnak fogja fel a személynevet akkor is, ha az csupán közlést ad a közölt forrást, anélkül, hogy bármilyen kommentárt fűzne hozzá. Nem elhanyagolható a szerzőségi funkciók és a funkciókkal kapcsolatos közlések leírása sem, hiszen ez elválaszthatatlan a tartalomtól és jelentősége van a forrásérték megállapításánál is. A repertórium 191. tétele például – a Forrásközlések alfejezetben – a tétel első elemként írja le és tipográfiaileg kiemeli a családnevet, elhagyva a szerzőségi funkció megnevezését, így azt a zavart kelti, hogy *Dongó Gy. Géza* cikkéről van szó. A valóságban egy latin-magyar nyelvű oklevélközlést olvashatunk, amelyhez a tanulmányt és a jegyzeteket *Dongó Gy. Géza* írta. Mindezek fontos információk a forrás használója számára, ráadásul a folyóirat közleménye tartalmazza is e funkciók megnevezését.

Különösen zavaró a Népköltészet fejezetben, hogy mind a feldolgozásokat, mind az eredeti közléseket szerzői név alatt veszi fel, így azt a hatást kelti, mintha például a népregenek vagy -mondanak ismernének a szerzőjét.

A Családtörténet fejezetben az egyes családok nevének betűrendjében követik egymást a tételek, de rendkívül bosszantó, hogy tipográfiaileg is és az adatalemek leírásánál is első elemként a szerző nevét emeli ki. Bibliográfia, repertórium összeállítója nem követhet el olyan hibát, hogy a rendszóként tipográfiaileg kiemelt magyar családnév előtt meghagyja a jelzőt! (156. tétel: Ifj. OLÁH István)

Nehezen követhetők tehát az egyes tételek rendszavai, mert azokat csak személynevek esetén emeli ki, akkor sem a nemzetközileg elfogadott helyén. Ha a rendezés alapja földrajzi név – mint ahogyan ez a Településtörténet fejezetben rendezési elv –, ezt csupán sejtetni lehet, mert semmiféle kiemelést nem alkalmaz. A repertorizált folyóirat jellegzetessége volt, hogy igen sűrűn alkalmazta a folytatásos közléseket, hol helyes, hol eltévesztett sorszámúval, sok helyen cím nélkül. A közlemé-

nyek e fontos azonosító adatai azonban a leírás során elsikkadtak. A nem egymás után leírt folytatások részeit nem kapcsolta össze utaló.

A repertóriumtétel adatai mint az informatív funkció teljesítői. Mind a bibliográfia, mind a repertórium feladatai között kiemelt helyen kell hogy szerepeljen a tartalmi tájékoztatás funkciója. Nem elég a közlemények adatait a formai azonosíthatóság mértékéig leírni, hanem a cikkeket tartalmilag is fel kell tárni, ha a cím nem ad – márpedig többnyire nem ad – elegendő információt a tartalomról. Különösen fontos lett volna a bő annotáció az Adalékok repertorizálásánál, hiszen a közlemények címe mögött rengeteg helynév húzódik meg, más helyen pedig a cím semmitmondó vagy félrevezető. Nem nevezhető annotációnak az általánosság álarca mögé rejtőző olyan „tartalmi ismertetés”, mint például: „szövegközlés”. A 191. tétel 20. folytatásának annotációja: „1370-ből sárospataki adatok”, holott csupán Ung vármegye sárospataki gyűléséről van szó. Más helyeken vagy egyáltalán nincs annotáció, vagy bosszantóan felesleges, mint a 149. tételben. Ugyan mennyivel ad több információt a Természeti földrajz fejezetben a „természeti földrajzi leírás” annotáció? (Ráadásul nem világos, miért került zárójelbe?!)

A mutató mint a visszakereshetőséget biztosító szerkezeti egység. Tájékoztatói segédeszköz-höz – legyen az bibliográfia, katalógus vagy repertórium – többnyire akkor fordulnak az olvasók vagy a kutatók, ha szerzői nevet, címet vagy kutandó témát ismernek (ez utóbbi lehet valamely folyóirat története is). E segédeszközöknek tehát biztosítaniuk kell, hogy használóik fenti kérdéseikre választ kapjanak. A választ pedig bibliográfia és repertórium esetén – azok szerkezetével összhangban – a mutatók adják meg. A mutató a tájékoztatói segédeszköz lelke, hiszen rugalmasabb, részletesebb és sokoldalúbb visszakeresést tesz lehetővé, mint a leíró rész.

Az Adalékok repertorizálója nem tartotta fontosnak, hogy bármilyen mutatót is készítsen a leíró részhez, így sem a személy-, sem a földrajzi, sem az intézménynevek nem kereshetők vissza, sőt még egy témáról sem tud tájékozódni a kutató, következésképpen az egész repertórium használhatatlan, az anyaggyűjtésbe fektetett több éves fáradságos munka kárbaveszett.

A megye településeire vonatkozó repertóriumtétel a leíró részben természetesen szétzóródnak az egyes fejezetekbe, a közlemények

címe többnyire nem közli mindazokat a földrajzi neveket, amelyekről a közlemény szól. Ha tehát hiányos az annotáció és mutató sem tájékoztat oly fontos helytörténeti keresőszempontról, mint egy település neve, a sok fáradsággal összegyűjtött információ elvész, a repertórium nem alkalmas helyismereti tájékoztatásra, azaz éppen abban a témában nincs információs értéke, amely céllal a folyóiratot annak idején kiadták, és amely céllal a folyóirat használatához a segédeszköz készült. De nincs információs értéke a megyetörténeti témát keresők szempontjából sem, a tárgymutató hiánya miatt, és a sajtótörténet kutatójának szempontjából, a leíró rész szerkezete miatt.

Kiegészítő részek és technikai szerkesztés. A repertóriumot a folyóirat célkitűzéseiről és a kiadás gondjairól tájékoztató válogatás zárja. A szemelvényeket B. Balsai Jolán gyűjtötte Zemplén vármegye alispáni irataiból, a *Zemplén és az Adalékok* programadó cikkeiből. Furcsa módon két tartalomjegyzéke is van a műnek. Az egyik az elején, ez *Bibliográfia Tartalomjegyzék* címet kapott, és a repertórium leíró részének fejezetcímeit közli, tételszámmal utalással. A másik tartalomjegyzék a kiadvány végén, az egész mű négy fő részének oldalszámaihoz vezet el.

A repertórium a *Borsod-Abauj-Zemplén megyei levéltári füzetek* sorozat 25. darabjaként jelent meg. Borítófedele az eredeti folyóirat borítójának hasonmása. Ugyanezt a megoldást választotta a címloldal megjelenítésére is, azaz a különbséggel, hogy a folyóirat szerkesztőjének neve helyére a kiadvány műfajmegjelölése került. A címloldal félhasonmás nyomtatása több szempontból sem szerencsés megoldás. A század elején megjelent folyóirat címét mai helyesírásunk szerint már másként írjuk, következőképpen a repertórium címlapja helyesírási hibával jelent meg. Egyáltalán nem tartalmazza a kiadvány a megjelenés – azaz a megjelenés helye, a kiadó neve és a megjelenés éve – adatait. Ezeket az adatokat nem helyettesítik sem a nyomtatás adatai, sem az olyan sorozatcím, amely intézménynevet tartalmaz, még akkor sem, ha ezekből következtetni lehet a kiadóra. (A könyvek bibliográfiai adatközlését egyébként szabvány szabályozza, amelynek alkalmazása 1981. június 1-től minden kiadóra nézve kötelező: MSZ 3402–80.) Egy folyóirat-repertórium címlapjának mindezeket túlmenően a feltárt évkört is fel kell tüntetnie, erről a szerkesztő megfeledezett.

A kiadó felelőssége. Mindezek a tartalmi és

formai hiányosságok elkerülhetőek lettek volna, a repertóriumszerkesztőnek az anyaggyűjtésbe fektetett rendkívül sok és fárasztó munkája – amit tetézt a folyóirat eredendően nehézkes nyelve – valóban hasznos segédeszközt eredményezett volna, ha tájékoztatói szakember és szaklektor segítségét is igénybe veszik, és mindenekelőtt: ha a munka megkezdése előtt tisztázták volna a célokat és a célok elérésének legcélszerűbb eszközét.

Hasonló esetekben nem ártana megfontolni, hogy a tájékoztatás tudományának technikai ismerete ma már komoly szaktudomány, amelyet egyetemen oktatnak. A tudomány eddig elért eredményeit legalább tiszteletben tartani minden, kiadásra vállalkozó intézménynek kötelessége. Csak akkor kezdjen valamely szaktudomány művelésébe, ha ahhoz megfelelő képzettségű munkatársakkal rendelkezik, vagy ha más intézményekből meg tud nyerni munkatársakat. (Ez utóbbi esetben az intézményi együttműködés gyakran hangoztatott igénye sem marad elpufogatott üres frázis.)

Hasznos és tiszteletreméltó törekvése a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltárnak, hogy „a következő legfontosabb feladatnak azt tartja, hogy egymás után elkészüljenek az

egy-újságok és folyóiratok repertóriumai” (*Észak-Magyarország*, 1989. szeptember 1.). Azt most nem vitatom, hogy mi a levéltár mint intézmény *legfontosabb* feladata. Félő azonban, hogy ha a levéltár, a könyvtárak – amelyekben mégiscsak ott vannak azok a szakemberek, akik a tájékoztatás tudományának gyakorlati művelői – és a képző intézmények nem vesznek egymásról tudomást, nagy energiabefektetést igénylő, de kevés gyakorlati haszonnal kecsegtető segédeszközök hagyják majd el a nyomdát.

A tervezett folyóiratrepertóriumokra nagy szükség lenne, ugyanígy a megye történeti bibliográfiájának elkészítésére is. Ugyanezek a tervek foglalkoztatják saját megyéjük vonatkozásában a szomszédos Szabolcs-Szatmár megye könyvtárait is, és jó néhány könyvtár szakos hallgató választ Nyíregyházán folyóirat-repertorizálást szakdolgozati témaként. E tanévtől a KLTE is képez informatikus-könyvtáros szakembereket. Ha csak ezt a 150 kilométeres körzetet nézzük, hasonlóak a tervek, hasonlóak a gondok, hasonlóak a ki nem mondott célok. Csináljuk együtt közös dolgainkat, csak a tudomány nyerhet vele. (Folytatjuk)

Dr. Tóvári Judit

KÖNYVTÁROSOK!

A SZÁMALK Mikrogépes Oktatási Osztálya
számítógépes tanfolyamainak
széles választékából az alábbiakat ajánlja az Önök figyelmébe

Gépkezelési ismeretek és a PC-DOS operációs rendszer

Adatbáziskezelés: CDS/ISIS kezdőknek és haladóknak, dBASE III. PLUS, dBASE IV., FoxBase kezdőknek és haladóknak

Szövegszerkesztés: WordStar 5, XyWrite, Word

Kiadványszerkesztés: Xerox Ventura Publisher

A tanfolyamok 1 hetesek, a Számalk magas színvonalon berendezett nemzetközi oktatóközpontjában (XI., Szakasits Á. u. 68.) kerülnek megrendezésre, de igény szerint, egyedi megállapodásban rögzített feltételek alapján, Önöknél is megtartjuk azokat.

Felvilágosítást ad szakmai ügyekben: Gerő Judit ov. és Pénzesné Bitai Zsuzsanna (185-1294, 185-3111/238, 237); **szervezési kérdésekben:** Dembroski Erzsébet (185-1294, 185-3111/154)

Cím: Bp. 1115 Szakasits Á. u. 68.

(1518 Bp. 112. Pf. 146)

Telex: 22-4498 Telefax: 166-9085)

Három levél

Községi Tanács Elnökének
Nyírád

Feljegyzés
szakfelügyelői látogatásról

1989. október 17-én Holló Miklós megyei művelődési osztályvezető-helyettes és Kovács Emil devecseri könyvtárigazgató társaságában meglátogattam a nyírádi művelődési házban működő községi könyvtárat és a következőket tapasztaltam:

A művelődési ház helyettesítéssel megbízott tiszteletdíjas vezetőjének döntése alapján a megfelelő elhelyezésű könyvtárat egy olyan kb. 30 m² alapterületű helyiségbe költöztették át, amelyben az alapvető működési feltételek sem adóttak (a könyvállomány megfelelő elhelyezése, helyben olvasási lehetőség, iskolai csoportok fogadása, gyermekfoglalkozások tartása).

Kérem a községi tanács vezetőit, hogy ezt a döntést felülvizsgálva, továbbra is tegyék lehetővé a könyvtár zavartalan működését. Mint a megyei könyvtár igazgatóhelyettese azért is feljogosítva érzem magam a javaslattételre, mivel a könyvtár berendezését mi vásároltuk azzal a feltétellel, hogy a községi tanács megfelelő elhelyezést biztosít az intézménynek.

Kérem, hogy ezen véleményemet ez ügyben összehívott megbeszélésükön ismertetni szíveskedjék.

Tisztelettel
Halász Béla
vezető szakfelügyelő

Eötvös Károly Megyei Könyvtár Veszprém,
8200 Veszprém 1989. október 20.

*

Községi Tanács Elnökétől Nyírád, 1989.
Nyírád október 24.

Eötvös Károly Megyei Könyvtár
Veszprém

Tisztelt Vezető Szakfelügyelő Úr!

Megkaptam levelét, melyben értesít a könyvtár működés vizsgálatának [így!] tapasztalatairól.

A Művelődési Házban elhelyezett könyvtár helyiség nem szolgálta a helyiségek ésszerű és célszerű kihasználását. Tekintettel arra, hogy a könyvtár elhelyezése abban a formában nem volt alkalmas a helyben igényelt olvasás feltételeinek biztosítására.

A volt könyvtár helyiségből egy olyan klub kialakítását kívánjuk biztosítani, amelyik alkalmas az olvasó közönség igényeinek zavartalanabb biztosítására.

A jelenlegi, mostani elhelyezés alkalmas a hetenként kétszeri könyvkölcsönzés zavartalanabb lebonyolítására.

Levelében hivatkoztam arra, hogy annak idején Önök biztosították a könyvtárhoz szükséges polcokat. „Ezt a nagylelkűgestust” [így!] utólag is megköszönjük, hiszen kirívónak tűnik, hogy községnek ilyen polcokat adni kiváltságos kegynek minősül. Egy városi szintű igazgatási szerv szemléletét még most is jól tükrözi ez a szemrehányó adakozással hivalkodó [így!] megjegyzés. Az ehhez hasonló tartalmi megítélések és gyakorlatok vezettek el a községek hátrányos helyzetének megteremtéséhez.

Kérjük szíveskedjen indokainkat mérlegelni, hiszen a célszerűség érdekében tettük a könyvtár áthelyezését [így!].

Tisztelettel
Kovács Lajos
tanácselnök

*

Eötvös Károly Megyei Könyvtár Veszprém,
8200 Veszprém 1989. október 31.